SVENSKA

ASPECT

NR 07 - 2009

Månadsmagasin för ASPECT - Association for Chartered Surveying, Property Evaluation and Transactions

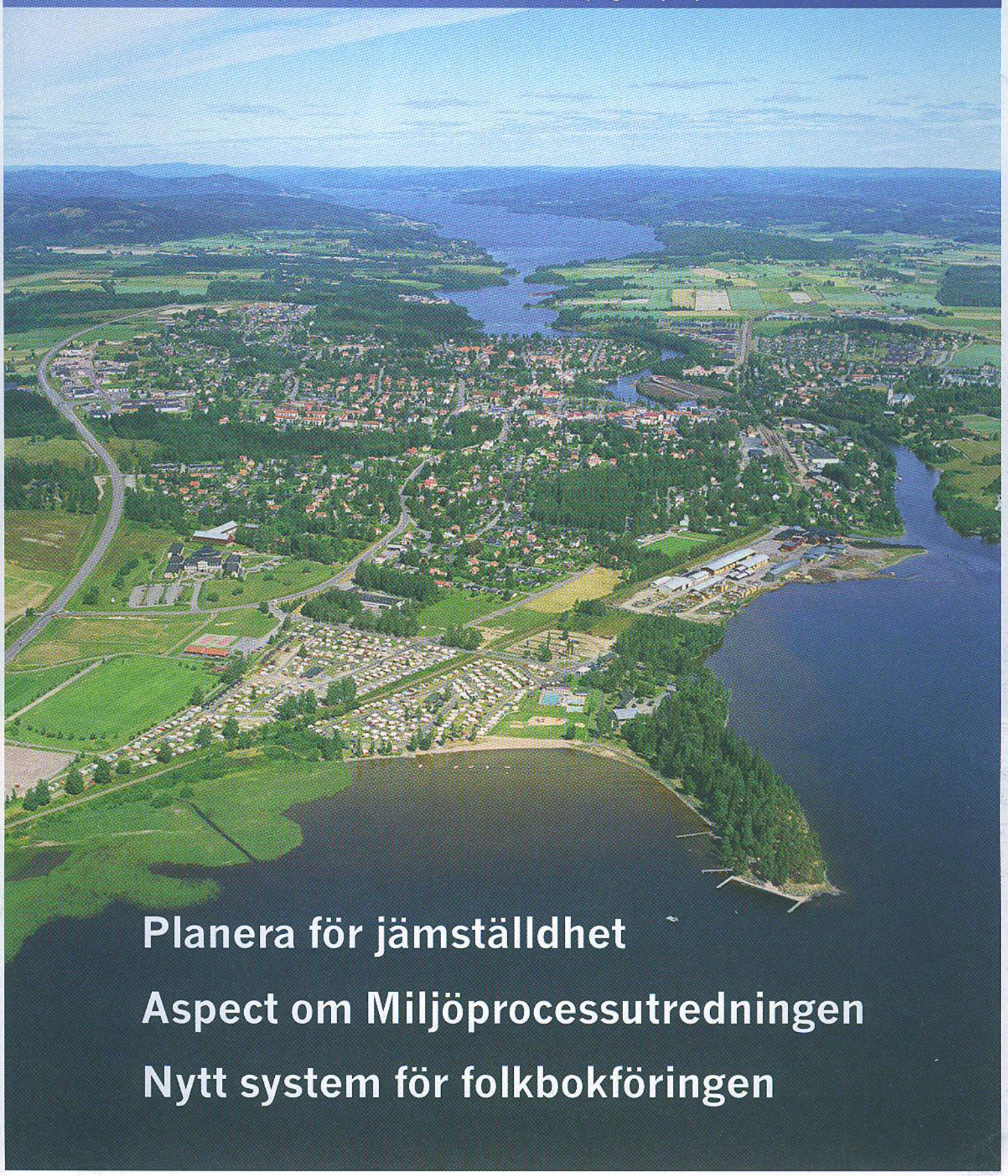

Planera för jämställdhet

Aspect om Miljöprocessutredningen

Nytt system för folkbokföringen

ASPECT

Föreningen Aspects tidskrift utkommer med elva nummer per år.

ADRESS
PRENUMERATIONS-ÄRENDEN
Aspect
Vasagatan 52, 4 tr
111 20 Stockholm
Tel: 08-667 95 90
Fax: 08-24 54 64
e-post:
info@aspect.se

REDAKTÖR
Barbro Larson
Tel: 08-642 78 59
barbro.larson@noteramedia.se

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Svante Astermo
svanteao@algonet.se
Marianne Carlbring
marianne.carlbring@naisvefa.se
Torbjörn Cederholm
torbjorn.cederholm@sis.se
Thomas Dubois
thomas@kartotek.se
Åke Ekwall
ekwall.08800843@telia.com
Birgitta Hansson
birgitta.g.e.hansson@gmail.com
Ingegerd Hedmark
ingegerd.hedmark@structor.se
Carl Johan Hjälme
carljohanhjalme@comhem.se
Jörgen Polstam
jorgen.polstam@swedbank.se
Helén Rost
helen@topeye.com
Maria Ulfvarson-Östlund
maria.ulfvarson-ostlund@environment.ministry.se

ANSVARIG UTGIVARE
Birgitta Hansson

GRAFISK FORM
Sylvia Åkerblom

ANNONSER
Frick Media AB
Box 2230
103 15 Stockholm
Tel: 08-21 95 85

Nr 8 utkommer den 23 september. Sista materialdag för platsannonser är den 7 september.
Nr 9 utkommer den 13 oktober. Sista materialdag är den 28 september.

TRYCKERI
Grafiska punkten
Växjö
Tel: 0470-700 700

Omslagsbild:
Sunne
Foto: Metria

Utmaningarna kvarstår

Sommaren går mot sitt slut, med en fortsatt svag konjunktur, trots begynnande tecken på en utplaning. Den fastighetsmarknad som vi alla verkar i är fortsatt utmanande och hösten kommer att vara händelserik och präglas av hårt arbete för oss alla.

Jag är ny styrelseledamot i ASPECT och det jag främst slås av är den oerhörda bredd och det djup i fastighetsrelaterade kompetenser som föreningen ASPECT och dess medlemmar representerar. Som ny i styrelsen är det fortfarande lite inskolning för mig och jag har under våren mest varit involverad i marknadsföringsgruppens arbete, vilket är spännande och stimulerande.

En av ASPECTs uppgifter är att bidra till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte mellan branschkollegor och ett bra exempel på en sådan "bredare" aktivitet är Värderings- och lantmäteridagarna som jag vill slå ett extra slag för. Årets dagar går av stapeln den 14-15 oktober i Stockholm. Programmet är mycket intressant och ett utmärkt tillfälle att både lyssna på aktuella föreläsningar i olika ämnen samt att träffa kollegor från hela landet.

Ett exempel på ett aktuellt ämne som tas upp är ägarlägenheter. Riksdagen har fattat sitt beslut kring reglerna för boendeformen, men vad får detta för konsekvenser för branschen? Vi kommer bland annat att få ta del av ett examensarbete där bostadsrätter jämförs med ägarlägenheter, vi får ta del av exempel på konkreta projekt och erfarenheter från dessa. Bankerna kommer att finnas representerade och ge sin syn på finansieringsfrågor m.m. och det blir också tillfälle att höra mer kring beskattnings- och taxeringsfrågor.

Ett annat exempel på en "het" fråga är Miljonprogrammen och möjligheter och problem kring dessa områden. Vi får lyssna på fastighetsägare i samverkan och hur man på Järva jobbar för att lyfta områdets status och anseende. Statens bostadskreditnämnd (BKN) kommer att presentera sitt förslag på garantiprogram för upprustning till stadsdelar med brett utanförskap. Hans Lind från KTH kommer också att presentera projektet Gårdsten utanför Göteborg och redovisa om förnyelsen har varit lönsam och för vem.

Det ska också bli intressant att lyssna på hur en fastighet blir K-märkt, vad K-märkning innebär och vilka skyldigheter/rättigheter detta innebär för fastighetsägarna samt hur man utvecklar en K-märkt fastighet?

Naturligtvis kommer deltagarna att uppdateras på det ekonomiska läget och vi får också besök av Bo Lundgren som ska prata kring "Kris nu och då !"

Välkommen att själva delta och utforska programmet i sin helhet på plats !

Marie Bucht

4 Nytt folkbokföringtssystem
Med ett lägenhetsregister där medborgarna bokförs på sin lägenhet, inte bara som hittills på fastighet, blir det enklare att kontinuerligt uppdatera folk- och bostadsräkningarna.

6 Spioner i Blekinge
Gamla 1600-talskartor har visat sig innehålla mängder av hemlig information om marinbasen i Karlskrona.

8 Tryggt och jämt
Regeringens satsning på jämställdhet och trygghet i planeringen handlar inte bara om praktiska åtgärder som upplysta gångvägar, utan om ett i grunden förändrat synsätt hos planerarna.

11 Föreningsnytt

12 Ungdomarnas FIG i Eilat
Sverige representerades av bl a två unga kvinnor vid FIG Working Week.

14 Uppsatstävlingen avgjord
Erik Kasselstrand skriver om framtiden inom lantmäteriområdet.

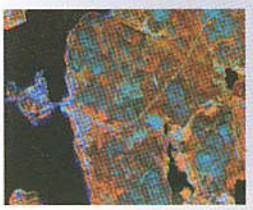

16 Miljöprocessutredningen på remiss
Aspect föreslår i sitt remissvar en enklare lösning för behandling en av miljöärenden.

18 Succé för satellitbilder

Nytt system för folkbokföringen

Den gamla typen av folkbokföring försvinner snart och ersätts av folkbokföring på bostadslägenhet – alltså inte som hittills enbart på fastighet.
Ett 30-tal personer inom Lantmäteriet arbetar med datainsamlingen – ett tidskrävande jobb, där hundratals felaktiga uppgifter om dagen måste korrigeras. På sikt blir det nya systemet billigare än det gamla.

AV PER GULLBERG FOTO: BARBRO LARSON

Lantmäteriet arbetar nu för fullt med att upprätta ett lägenhetsregister. Arbetet är ett led i en statistikreform där de tidigare folk- och bostadsräkningarna försvinner som datainsamlingsmetod och ersätts av ett register över bostadslägenheter och en övergång till folkbokföring på lägenhetsnivå.

Tidsplanen innebär att Lantmäteriet ska ha upprättat lägenhetsregistret till den 31 mars 2010. Därefter startar Skatteverket arbetet med att folkbokföra på bostadslägenhet och inte, som i dag, enbart på fastighet. Det arbetet ska vara klart under våren 2011. Statistiska centralbyrån kan därefter ta fram ny hushålls- och bostadsstatistik med hjälp av registren.

Fram till i våras har Lantmäteriet hunnit begära in uppgifter till registret från omkring hälften av de fastighetsägare som ska lämna uppgifter. Framförallt har det skett i norra och östra delen av landet. För ägarna i återstoden av landet börjar begäran om uppgifter skickas ut i augusti och fortsätter fram till i början av november. Arbetet sker kommunvis, dvs. Lantmäteriet begär in uppgifter av fastighetsägarna i ett tiotal kommuner varje vecka. Det innebär i praktiken att ca 5 000 fastighetsägare per vecka får en begäran. En insamlingsplan finns att ta del av på Lantmäteriets webbplats för lägenhetsregistret www.lagenhetsregistret.se.

Där finns även mycket annan information om registret.

Småhusägare slipper lämna uppgift

En ägare till ett flerbostadshus har normalt sex veckor på sig att lämna uppgifter om sina lägenheter. De riktigt stora ägarna kontaktas flera månader tidigare för att få bättre möjlighet att ställa samman uppgifterna i tid. Lämnas inte uppgifterna i tid påminns fastighetsägarna. Om Lantmäteriet ändå inte får in uppgifterna, kan det ske vitesföreläggganden. Fastighetsägarna lämnar uppgifterna till Lantmäteriet i första hand via webbplatsen, men möjligheten finns även att lämna dem på pappersblankett.

För bostäder i småhus ska bara uppgift om bostadsarean lämnas. Lantmäteriet kan som regel ta denna uppgift från fastighetsregistret, vilket innebär att de flesta småhusägarna inte får någon begäran alls om att lämna uppgifter till lägenhetsregistret.

För lägenheter i flerbostadshus ska det, förutom bostadsarean, också finnas uppgift i lägenhetsregistret om antal rum och kökstyp. Det ska även anges om en lägenhet är en så kallad specialbostad, exempelvis ett äldreboende eller en studentbostad. Om det finns flera lägenheter på samma adress ska lägenheterna dessutom numreras. Lägenhetsnumreringen ska ske enligt en föreskriven standard för lägenhetsregistret. Uppgifterna för lägenheter i flerbostadshus måste hämtas direkt från fastighetsägarna av Lantmäteriet.

Tidskrävande arbete

I Lantmäteriet finns en insamlingsorganisation som består av ett 30-tal personer. De uppgifter om lägenheterna som lämnas till Lantmäteriet kontrolleras maskinellt, och om t.ex. lägenhetsnumreringen inte överensstämmer med den föreskrivna standarden eller om en uppgift förefaller orimlig, kan fastighetsägaren kontaktas av någon handläggare. Det kan röra sig om flera hundra sådana fel som påträffas varje dag.

När uppgifterna är godkända fattar Lantmäteriet ett formellt beslut om lägenhetsnumren och underrättar fastighetsägaren om beslutet. Ägaren ska sedan informera de boende om numren och anslå dem på en väl synlig plats i byggnaden.

Många fel

Den allmänna bilden är att uppgifterna lämnas in som de ska, men samtidigt kan det konstateras att det ofta är fel i lägenhetsnumreringen. Fastighetsägarna har inte alltid förstått den standard som ska tillämpas och Lantmäteriet måste då kontakta dem, vilket kan vara mycket tidskrävande. Det förekommer naturligtvis också att det av olika orsaker inte lämnas några uppgifter alls. I en del fall har det då blivit vitesföreläggan-den vilka som regel lett till att uppgifterna kommit in. Ett problem av annan art är att det inte sällan saknas av kommunen fastställda adresser till entréer med bostäder, exempelvis för flerbostadshus. Då måste kommunen fastställa nya adresser, vilket kan ta tid. Utan fastställda adresser kan inte lägenhetsuppgifterna tas emot av Lantmäteriet.

Kommunerna håller registret ajour

För tolv kommuner, bland andra Gävle, Sundsvall, Västerås och Umeå, är Lantmäteriets arbete avslutat och regeringen har beslutat att registret i dessa kommuner ska anses upprättat per den 1 september 2009. Från den dagen svarar kommunerna för att hålla registret uppdaterat. Fastighetsägarna ska då, när det sker ändringar i lägenhetsbeståndet, t ex nybyggnationer, rivningar och sammanslagningar, av egen kraft anmäla dessa till kommunerna. Kommunerna strävar som regel efter att integrera uppgiftslämningen till lägenhetsregistret med bygglovsprocessen.

Successivt under hösten 2009 och våren 2010 kommer Lantmäteriet att rapportera till regeringen när registret är klart för att tas i bruk i de återstående 278 kommunerna. Under augusti väntas det ske i åtminstone ett 50-tal kommuner.

Påbörjas redan nästa år

Nästa steg i den här statistikreformen är att Skatteverket påbörjar folkbokföring på lägenhet. Detta sker i mindre skala redan i början av år 2010. De som då flyttar till en lägenhet med lägenhetsnummer ska ange numret på sin flyttningsanmälan. Folkbokföringen på lägenhet är därmed genomförd för dessa personer. För dem som inte flyttar planeras en samlad folkbokföring på lägenhet med början i september 2010. De boende får då en förfrågan från Skatteverket om vilket lägenhetsnummer de har. Boende i småhus är i praktiken redan folkbokförda på sin bostad, och kommer normalt inte att få någon förfrågan.

Hur gör man i andra länder?

I de nordiska länderna har man redan liknande lösningar som nu skapas i Sverige för att enkelt kunna ta fram hushålls- och bostadsstatistik. Senast infördes ett lägenhetsregister i Norge i början av 2000-talet. I övriga EU används metoder för uppgiftsinsamling som mera liknar de gamla folk- och bostadsräkningarna. Det kan tilläggas att det finns en EU-förordning som ålägger medlemsländerna att ta fram den här typen av statistik med mättidpunkt senast i slutet av år 2011. Frågan är alltså inte om utan hur uppgiftsinsamlingen ska ske.

Vad kostar det?

Självklart är skapandet av lägenhetsregistret och införandet av folkbokföring på lägenhet inga billiga investeringar. Dessutom ska både lägenhetsregistret och folkbokföringsregistret hållas aktuella kontinuerligt. För insamlingen av uppgifter och annat som hör till upprättandet av lägenhetsregistret uppgår exempelvis kostnaderna under åren 2004 – 2010 till ca 150 miljoner kr. Kostnaderna ska dock jämföras med vad en enda folk- och bostadsräkning skulle kosta i dagens läge. Den kostnaden är i storleksordningen 500 miljoner kronor, och skulle återkomma vart femte år.

Per Gullberg är ansvarig för upprättandet av lägenhetsregistret.

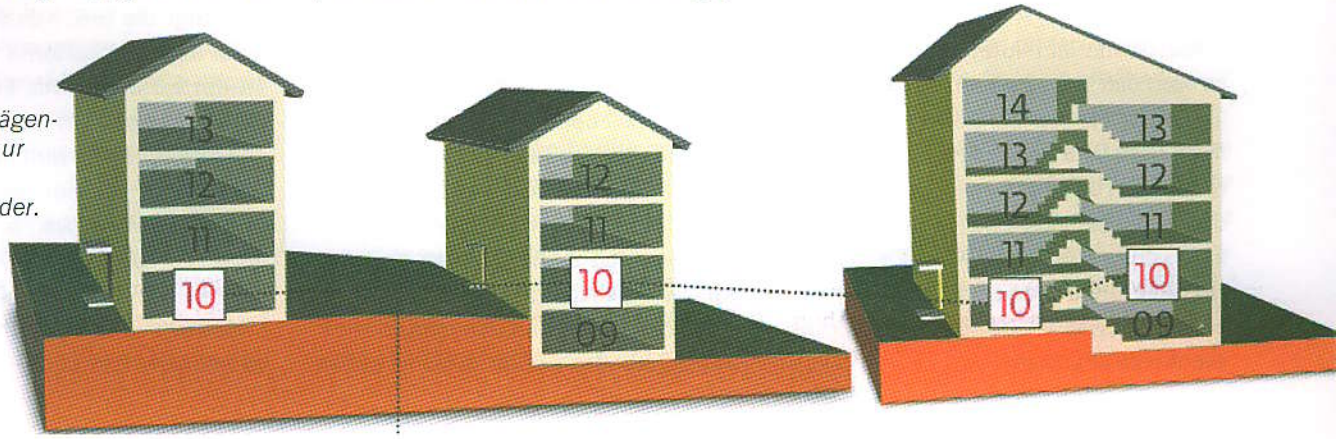

Instruktion till lägenhetsnumrering ur Lantmäteriets informationsfolder.

Gamla kartor var **spioners verk**

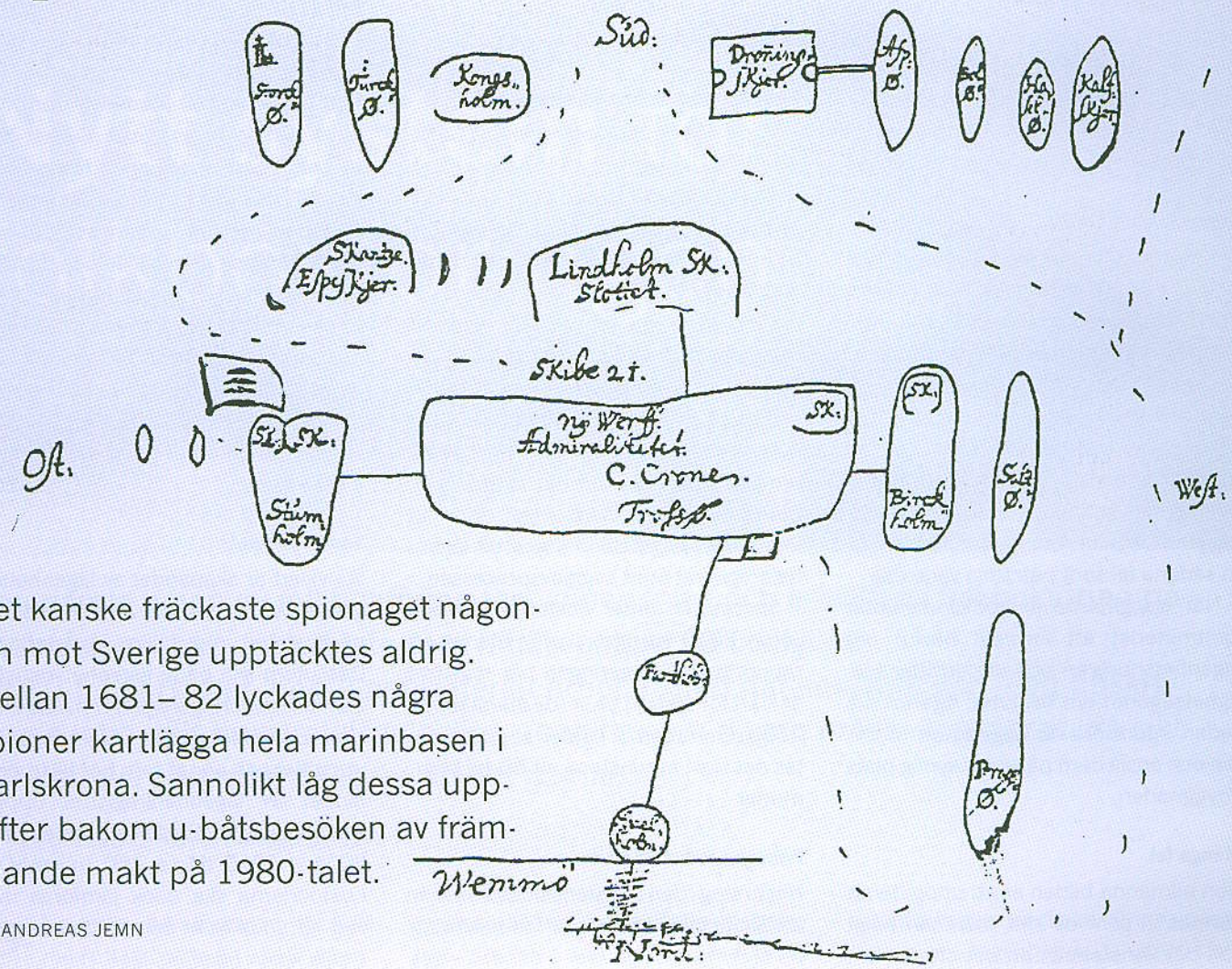

Det kanske fräckaste spionaget någonsin mot Sverige upptäcktes aldrig. Mellan 1681– 82 lyckades några spioner kartlägga hela marinbasen i Karlskrona. Sannolikt låg dessa uppgifter bakom u-båtsbesöken av främmande makt på 1980-talet.

AV ANDREAS JEMN

Det började sommaren 1681 sedan den danska militären länge försökt stationera en spion i staden men misslyckats. Så skulle de ändå få sin storspion, men det blev nog inte den de tänkt sig.

Karlskrona var i slutet av 1600-talet en ny stad och Sveriges kanske mest hemliga plats. Tanken var att Sverige skulle flytta fram sina positioner i Östersjöområdet. I den blekingska skärgården fanns den perfekta platsen där fartygen kunde ligga isfria stora delar av året. Dessutom var det grunda vattnet, de många öarna och holmarna ett utmärkt skydd mot eventuella angripare.

För några år sedan råkade en forskare hitta tre handritade kartor när han letade bland gamla dokument i det danska riksarkivet i Köpenhamn. Kartorna visade Örlogsbasen i Karlskrona, avritad från sent 1600-tal. De innehöll gamla, men fortfarande användbara, beskrivningar över hur man tar sig in i Karlskrona sjövägen helt öppet. Inseglingsrännorna är en av de stora hemligheterna och är tänkta att skydda de svenska krigsfartygen. Ingen obehörig ska kunna ta sig in i hamnen. Med andra ord var en av de största svenska militärhemligheterna avslöjad strax efter att den byggts.

I flera hundra år har kartorna sedan funnits i Köpenhamn och när Sverige och Danmark med tiden grävde ner stridsyxan blev de en kuriös detalj över brödrafolkens tidiga rivalitet.

Huvudpersonen bakom spionaget vet vi väldigt lite om. Kanske skvallrar de nätta linjerna i kartorna två och tre om att det var en kvinna. En annan spännande observation är att mästerspionen inte kunde ha varit militärt utbildad. Det märks på hur olika försvarsanläggningar beskrivs. Inga fackuttryck används, utan bara begrepp som mindre eller större krigsfartyg.

Med stor sannolikhet var en av mästerspionens kumpaner den legendaris-

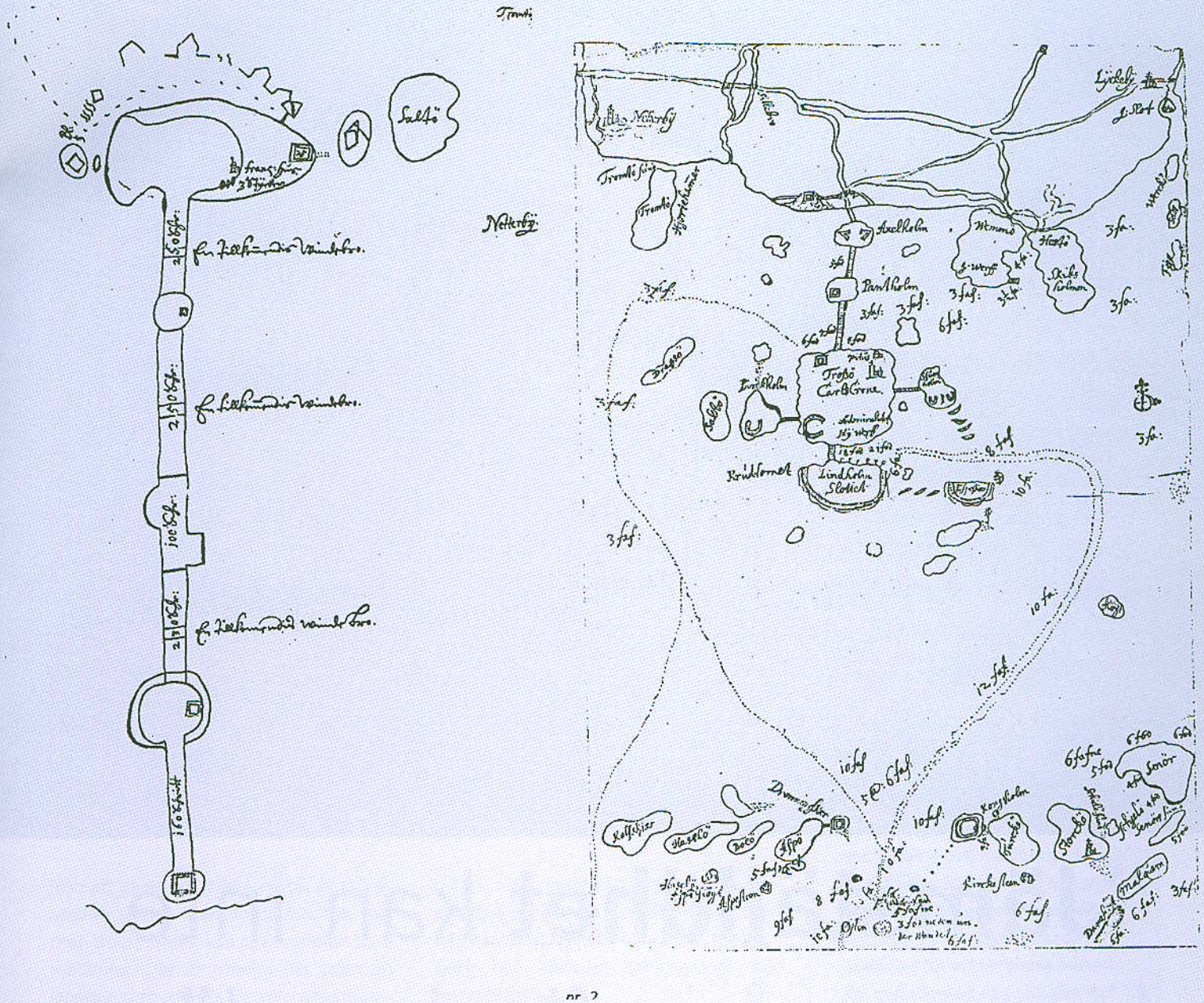

ka Saltöbonden Vitus Andersson. Han ägde marken som den svenska staten exproprierade för att bygga staden Karlskrona. Hur stor hans roll var är omöjligt att svara på. Kanske var det han som ritade den enklaste av kartorna – nummer ett. Där är linjerna grövre och kartan är mer informationsfattig. Förmodligen fungerade denna som en mall för den viktigaste av kartorna – nummer tre. Där finns i princip allt som en fiende kan behöva, till och med de allra största militära hemligheterna som djupen, inseglingsrännor och försvaret av staden.

Karta nummer två är en förteckning av Karlskronas broar som var av stor betydelse i händelse av krig. Om en angripare kunde slå ut några av broarna skulle svenskarna inte kunna försvara sig. Transporter skulle bli helt omöjliga.

Hur kunde en kvinna lyckas med konststycket att avslöja hela basen för danskarna? Alla specialtränade danska spioner hade misslyckats. Hon kunde också härja fritt ett helt år utan att bli avslöjad. Förmodligen bodde hon i staden och fortsatte att leva där efter sitt fräcka tilltag. Men hur hon kunde komma åt de allra mest hemliga försvarsangelägenheterna, det är och förblir ett mysterium.

På morgonen den 27 oktober 1981 ser några fiskare i Blekinge en ubåt som strandat. U-137 blev en storpolitisk skandal under kalla kriget och startskottet för 80-talets ubåtsjakter. Många minns nog de svenska bananhelikopterrarna som släppte sjunkbomber i skärgården. Sedan har jakterna förlöjligats och de tidigare fientliga ubåtarna har blivit minkar eller sälar.

Sannolikt låg spionkartorna från 1682 till grund för sjökorten som gjorde att andra länder kunde navigera i den blekingska skärgården under de intensiva åren.

Andreas Jemn är journalist och idéhistoriker.

Under våren fördelade Boverket ca 16 milj kr till olika projekt för att stärka trygghe-ten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv. På kort sikt handlare det om saker som bättre belysning och tryggare gångvägar. På längre sikt är det tänkt att planerarna ska utveckla meto-der i en samlad strategi för trygga och jämställda miljöer.

AV BARBRO LARSON FOTO: ANDERS NYSTRÖM

”Jämställdhet kan inte läggas på i efterhand”

Bland de kommuner som fått stöd till sina projekt finns Umeå, som satsat på att fördjupa jämställd-hetskunnandet hos de tjänstemän som arbetar med transportsystemen. I Stockholm har man försökt hitta en metod för ökad trygghet i grönområden och i Småland har 15 mindre orter arbetat med ungdomars upplevelse av trygghet. I Täby och Umeå har man job-bat med ”tunnelstrategier” för omge-staltning av gångtunnlar och i Norrkö-ping med belysning.

Men är trygghet bara en fråga för kvin-nor? Och räcker det med lampor och bortröjda buskage?

Snack men lite verkstad

– Pengarna ska användas till att sam-manställa och sprida den kunskap som redan finns och till att utveckla praktis-ka metoder · det har varit alldeles för mycket tyckande och för lite kunskap i jämställdhetspolitiken, säger jämställd-hetsminister Nyamko Sabuni. Vi ska ta fram de allra bästa metoderna som verkligen ger resultat.

Planen sjösattes förra hösten och arbetet med att integrera ett jämställd-hetsperspektiv i kommunernas operati-va arbete ska pågå i tre år. Sabuni menar att detta är ett av de viktigaste inslagen i den stora handlingsplan för att bekäm-pa mäns våld mot kvinnor som presen-terades förra året och som totalt väntas kosta 800 miljoner kronor.

– I arbetet med handlingsplanen kom det fram vilken viktig roll den yttre mil-jön spelar för känslan av trygghet, säger hon.

Enligt jämställdhetsdepartementets siffror avstår en fjärdedel av alla kvinnor

Miljöminister Andreas Carlgren säger att kvinnor måste kunna röra sig fritt utan rädsla.

Kvinnor passar inte in i det offentliga rummet, menar jämställdhetsforskaren Birgitta Andersson.

från att gå ut om kvällarna på grund av oro för överfall eller ofredande. Men ska man tro på statistiken så är rädslan bara inbillning. Det är många fler män än kvinnor som utsätts för våld utomhus – samtidigt är våldet mot kvinnor grövre, våldtäkt t.ex. Det mesta våldet sker i hemmen i nära relationer.

Miljöminister Andreas Carlgren slår emellertid fast att rädslan i sig motiverar insatser från samhällets sida.

– Kvinnor ska kunna röra sig fritt i sin vardagsmiljö, utan rädsla. Vägen mellan bostad och arbete, krog och joggingspår ska upplevas som trygg och säker. När kvinnor är så rädda för att gå ut att de hellre stannar hemma har samhället misslyckats.

Uppdraget ska slutredovisas den 31 december 2010. Flera aktörer involveras – från kommunalpolitiker och tjänstemän till planerare och fastighetsägare.

Tio regionala seminarier har genomförts i samarbete med länsstyrelserna och i höst genomförs ytterligare en omgång projekt och seminarier. Vårturnén sträckte sig från Luleå till Helsingborg och lockade sammanlagt sju hundra deltagare.

Seminarierna hade tydligt regionalt fokus, men utgick från ett gemensamt programupplägg. På alla seminarier har deltagarna erbjudits en teoretisk kunskapsbas om genus, jämställdhet, trygghet och fysisk planering, varvat med konkreta exempel på hur man runt om i landet arbetar med trygghetsfrågor i den fysiska miljön. Flera seminarier har dessutom innehållit workshops och gruppdiskussioner, där deltagarna har kunnat dela med sig av egna upplevelser och ge synpunkter på trygghet i det offentliga rummet ur ett jämställdhetsperspektiv.

Markering av viktig fråga

Carina Listerborn, genusforskare vid Malmö Högskola, tror att en så pass

BAKGRUND:

I regeringens handlingsplan för att bl.a. bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2007/2008:39) heter satsningen Åtgärd 28; Förbättrad trygghet för kvinnor i stads- och tätortsmiljöer.

"Stads- och tätortsmiljöer ska vara uppbyggda och utformade så att de befrämjar ett gott liv där människor kan känna gemenskap och tillit. I många tätorter finns det miljöer som är utformade på ett sådant sätt att de, t.ex. på grund av att de ligger ödsligt eller är dåligt upplysta, kan öka risken för brott. Olika miljöer kan genom sin utformning skapa känslor av otrygghet och rädsla hos människor. Rädslan för brott är ett problem för många människor, i synnerhet för flickor och kvinnor och kan begränsa deras möjligheter till ett gott liv genom att de inte vågar använda vissa stads- och tätortsmiljöer. Flera kommuner har med ett jämställdhetsperspektiv utvecklat dialog med de boende och organisationer genom bland annat så kallade trygghetsvandringar, där polis, socialtjänst och medborgare i olika åldrar och med olika bakgrund samlas för att genom sina erfarenheter av otrygghet skapa underlag för att förändra närmiljön och därmed öka känslan av trygghet. Arbetet med att förbättra tryggheten för kvinnor i stads- och tätortsmiljöer bör ledas av personer anställda på kommunen som arbetar med planering och genomförande av planer. För att arbetet ska få genomslag bör även de personer som arbetar med teknisk förvaltning och olika förvaltare av bostäder i kommunen involveras. Regeringen avser att under mandatperioden avsätta medel för att följa upp och stödja denna utveckling. En planering med ett ökat jämställdhetsperspektiv kan skapa en frihet från de begränsningar som många i dag upplever."

Tjejer är mer hemma än killar

kraftig satsning kan bli en markering av frågans vikt.

– Jämställdhet i planeringen är inte något man kan lägga på i efterhand – "nu gör vi något för kvinnorna" – utan man måste jobba inifrån med värde-ringar, traditioner och normer, säger hon.

– Det här med trygghet är klurigt – det blir lätt lite upprustning av utemiljön, som man skulle ha gjort i alla fall. Det handlar inte bara om brottsförebyggande åtgärder, utan om att kartlägga hur vi använder staden, hur vi rör oss, vilka miljöer vi skapar.

– Kvinnor passar inte in i det offentliga rummet. Vi skolas från första början till att det är farligt att vara ute i offentligheten. Tjejer är mycket mer hemma än killar, de är inte ute och hänger på samma sätt.

– Kvinnor tar själva på sig ansvaret för sin trygghet, menar Carina Listerborn. Vi har strategier för att undvika hotfulla situationer. Otryggheten är ett symboliskt uttryck för samhällets genusordning.

Hon får medhåll av Birgitta Andersson i Lund som driver företaget JämKomp – jämställdhetskompetens för arbete och utbildning. Birgitta tycker att det viktigaste i satsningen är sammanställningen av befintlig kunskap.

– Lägg pengarna på att få planerarna att förstå den bakomliggande problematiken med makt-strukturer som upprätthålls genom mäns våld mot kvinnor. Det finns många som är intresserade och engagerade, men utan erfarenhets- och kunskapsutbyte uppfinner vi bara hjulet på nytt. Birgitta Andersson poängterar att det inte bara handlar om att kvinnor är rädda. Kvinnor är arga och frustrerade! De tvingas tidigt i livet lära sig att förhålla sig till risker.

– Det räcker inte med att rensa upp buskage. De som arbetar med fysisk planering måste utbildas i hur man integrerar jämställdhet i samhällsplaneringen.

Exempel på stöd

Bland de hittills 70 projekt som beviljats stöd finns tio principiellt viktiga projekt som ska leda till konkreta förbättringar av stadsmiljöerna så att både kvinnor och män känner sig trygga.

1. Umeå kommun ska skapa ett pilotfall för hur man kan stärka tryggheten i tunnelmiljöer.
2. Mjölby kommun ska utforma tre platser på ett öppnare och ljusare sätt genom komplettering av belysning och översyn av vegetation.
3. Tryggare och Mänskligare Göteborg ska pröva ett koncept för trygghetsvandringar i två stadsdelar; Lärjedalen och Högsbo. Resultatet kommer att presenteras i form av en manual som ska kunna vara användbar utifrån ett nationellt perspektiv.
4. Trygga och jämställda transporter i Östersunds kommun
5. Stadsbyggnadskontoret i Stockholms stad har fått stöd till arbetet med otrygghetsfaktorer på Järvafältet
6. ABF Södra Småland har fått stöd till arbetet med en trygghetskartläggning genom samtal.
7. Kungälvs kommun till arbetet med jämställdhetsintegrering i samhällsplaneringen.
8. Stiftelsen AF Bostäder i Lund till arbetet för att utveckla metoder för tryggare grönområden.
9. Täby kommun för arbetet med tunnelstrategi.
10. Norrköpings kommun för arbetet med trygghetsbelysning.

Sök bidrag före 31 oktober!

En andra omgång för ansökningar startade den 1 juli och ansökan om stöd kan lämnas till länsstyrelsen till och med den 31 oktober.

Stöd kan sökas av kommuner, landsting, huvudmän för kollektivtrafik, fastighetsbolag samt föreningar (ideella och samfällighetsföreningar) för planerings- och/eller genomförandeinsatser för att stärka trygghet-en i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv. Stöd utgår till strategiska och metodutvecklande åtgärder samt fysiska åtgärder. Frågor om ansökan besvaras av länsstyrelsen i respektive län. Mer information om hela arbetet hittar du på Boverkets hemsida, under planera/planera tryggt och jämställt.

Maria Ulfvarson-Östlundh
Dep.sekr, Miljödepartementet

Göteborg har genomfört en lyckad omgestaltning av en gångtunnel.

föreningsnytt

VL-dagar och Visby-konferens

I dagarna har programmet för årets Värderings- och Lantmätardagar den 14-15 oktober sänts ut. Programmet finns också på www.aspect.se. Glöm inte att anmäla dig! På V L- dagarna kommer vi att premiera det bästa examensarbetet från någon av våra högskolor inom ämnesområdena fastighetsrätt och fastighetsekonomi.

Skicka in ditt arbete till ASPECT:s kansli, Vasagatan 52, 111 20 Stockholm.

Den 17-19 september arrangeras en konferens i Visby för värderare och de som är intresserade av miljöfrågor. Program för detta hittar du på www.aspect.se.

Kalendern 2009

3 september
Frukostmöte med Sektionen för finansiering och transaktioner

16-17 september
Business Arena
www.businessarena.nu

17-18 september
Baltic Valuation Conference
Visby, ASPECT värderarsektion.
Program på hemsidan www.aspect.se

1 oktober
Frukostmöte – sektionen för fastighetsrätt och rättsekonomi och SVR:s fastighets- och byggutvecklingsgrupp.
Björn Hedlund och Sven-Erik Delsenius

14-15 oktober
Värderings- och lantmäteridagarna.
Se www.aspect.se

19-22 October
Hanoi, Vietnam
7th FIG Regional Conference. Spatial Data Serving People. Surveying & Mapping for Land Administration and Environment Management.
www.fig.net/vietnam

5 november
Frukostmöte med sektionen för Miljörätt och miljöekonomi. Åke Ekwall

3 december
Frukostmöte med sektionen för Teknik och Kartor. Marie Adolfsson

2010
Vecka 6
ASPECTs utbildningsvecka, se hemsidan

11-16 April
FIG kongress i Sydney, Australien
Lars Rubensson samordnar en resa med extra innehåll.
Se www.fig2010.com för mer info.
Final Invitation Brochure, call for papers
Please click here to view the FIG 2010 Final Invitation and Call for Papers Brochure.
http://www.fig2010.com/pdf/FIG2010_Final_Invitation_and_Call_for_Papers_Brochure.pdf

14-16 april
Kartdagar i Jönköping

Födelsedagar

40

Martin Bucht, Järfälla, 12 aug
Pauline Berglund, Malmö, 16 aug

60

Kenneth Westlund, Huddinge, 5 aug
Gunnar Bergström, Källby, 22 aug
Hans Rosén, Hägersten, 26 aug

70

Peter Medin, Uppsala, 8 aug
Tommy Jonsson, Älta, 31 aug

Nya medlemmar

Olof Johansson, Studentresurs, Stockholm
Kristian Ekbom, Studentresurs, Stockholm
Eva-Marie Engström, Lantmäteriet, Limhamn
Linda Orup, Newsec Asset Management, Stockholm
Anna Salin, SSM Bygg & Fastighets AB Stockholm

Kolla din e-post...!

Kansliet uppmanar alla medlemmar att gå in på hemsidan och uppdatera adressuppgifterna. Väldigt många mail studsar tillbaka pga fel mailadress t ex.

FIG Working Week 2009, Eilat, Israel

Viktigt nätverk för **unga lantmätare**

Ida Kjörk, Aspect-stipendiat:

Det blev en intensiv vecka med många intryck, det var lärorikt, kul och inspirerande.

Veckan hade klassiskt konferensupplägg där föredrag för alla deltagare varvades med seminarier i mindre grupper. Parallellt med seminarierna erbjöds även utflykter i närområdet. Det i mitt tycke bästa föredraget var "Push the button" där Rudolf Staiger, Tyskland, ställde den retoriska frågan om metodiken kring mätning verkligen hållit jämna steg med den tekniska utvecklingen av instrumenten.

Jag uppskattade också den utflykt med tillhörande seminarium om de internationella gränserna i Eilats närhet som hölls av Haim Srebro, som var med i den grupp som hade att fastställa gränsernas läge i terrängen i samband med fredsavtalen mellan Israel och Egypten, respektive Jordanien.

Ett intressant seminarium handlade om expropriativa förvärv i olika länder. Seminariet fick efterhand karaktär av dialog/frågestund kring hur lagreglerna ser ut i olika länder och det var intressant att göra jämförelser.

Mitt största bekymmer var hur man skulle kunna klona sig själv, då de intressantaste seminarierna hade en tendens att pågå parallellt.

Luncher och kafferaster då spontangrupper av studenter från olika länder diskuterade likheter och skillnader i såväl utbildning som karriärmöjligheter och lagstiftning.

Ett bestående intryck från konferensen är också den glädje med vilken vi yngre delegater hälsades. Det blev tydligt att det inte bara är i Sverige som behovet av att nyrekrytera yngre lantmätare är stort, ett ämne som kom upp gång på gång under konferensen.

Som alltid när man möter människor från andra länder, slås man av att skillnaderna inte är så stora. Konferensen blev en möjlighet att få en första internationell utblick på lantmäteriyrket, något jag saknat under utbildningen. Nu återstår bara en sak, att skaffa en profil på Facebook och gå med i nätverket för att kunna fortsätta att hålla kontakten med deltagare från Australien, Tyskland, Frankrike, Turkiet och Israel.

Avslutningsvis vill jag säga en sak till alla studenter och unga lantmätare: möjligheten finns! Det är inte säkert att vi alla har möjlighet att åka till Sydney nästa år, men FIG Young Surveyors finns på nätet också, bara några klick bort. Det är så berikande att få nya perspektiv så ta chansen!

Fikapauserna var lika viktiga som seminarierna för kontaktskapandet.

Cecilia Lindén, ordförande i FIG Young Surveyors Network:

Den arbetsgrupp jag drivit i fyra år, FIG Young Surveyors, fick i Eilat officiell status som FIG Young Surveyors Network. Detta hoppas vi ska öka våra möjligheter att förmå nationella medlemsorganisationer att involvera yngre medlemmar i sina verksamheter. Detta som ett led i att få fler unga deltagare till FIG-event.

Många yngre frågar hur de kan vara med, hur kan de engagera sig. Många äldre är skeptiska, men jag är övertygad om att när man som ung medlem tillfrågas av sin nationella ordförande eller president om man vill vara med, säger man nog knappast nej.

Vår uppgift som nätverk är att skapa dessa kontaktpunkter inom FIG, samt vägar in. En möjlighet för yngre och äldre att skapa kontakter ordnade vi i Stockholm förra året, sk speed-mentoring.

Tyvärr fungerade inte detta med organisationen i Eilat, till vår stora besvikelse. De israeliska studenter som tagit sig dit var dock mycket intresserade av vad vi gör och jag hoppas på att få se någon eller några i Sydney nästa år.

Ordre Géomètre Experts president Pierre Bibollet samt ordföranden för Den danske Landinspektoerforening Henning Elmstroem (även president för CLGE) pratade om erfarenheter av studentengagemang och hur man jobbar i respektive land för att dels intressera yngre för yrket, dels få studenterna att vilja vara med i de nationella organisationerna.

En annan viktig del i konferensen var det ökade engagemanget i Afrika - för första gången valdes en kommissionsordförande från Afrika, Wafula Nabutola, Kenya för kommission 8. En Working Week planeras i Marocko 2011 samt i Nigeria 2013 - Nigeria hade skickat en delegation på 50 personer till Eilat.

Det är med blandade känslor jag ser fram emot kongressen i Sydney nästa år. Kommer vi i Young Surveyors Network att lyckas engagera de nationella organisationerna att skicka unga representanter till Sydney? Det vore en stor glädje att få lämna ifrån sig något man byggt på under fyra år (2006-2010) till en ny engagerad grupp.

Över 500 deltagare

Ca 550 deltagare från 65 länder besökte FIG Working Week i Eilat, vilket kan jämföras med att vi hade ca 900 deltagare från över 90 länder förra året i Stockholm. Från Sverige deltog Mikael Lilje och Bo Lauri från Lantmäteriet samt Cecilia Lindén, ordförande i Young Surveyors och Ida Kjörk från Trollhättan som åkte på resestipendium från ASPECT.

Uppsatstävlingen avgjord

Lantmäteriprogrammet på LTH anordnade i höstas en uppsatstävling för sina studenter. Temat var framtidsperspektiv inom lantmäteriområdet. Idén kom utifrån Nya Lantmätarens jubileumsnummer, nr 5/2008, där Lars Arell hade utvecklat intressanta idéer i sin artikel Global omarrondering. Lars besökte också LTH i november 2008, då han presenterade sina tankar för studenterna.

Uppsatstävlingen utlystes före jul, med inlämning i mars 2009. Priser utlovades i pengar och med gratis medlemskap ett år i någon av intresseföreningarna inom området, samt möjlighet till publicering av de bästa bidragen. Trots att många studenter visat preliminärt intresse för att bidra kom det bara in två bidrag, båda från studenter i årskurs 3. Jury med fyra av oss på LTH, fyra företrädare för näringslivet i Skåne och Lars Arell fick därmed en begränsad uppgift. Båda bidragen var på relativt jämn nivå, med en liten övervikt för Erik Kasselstrands artikel, som publiceras nedan.

Möjligtvis anordnar vi en ny uppsatstävling, om intresse finns från studenterna och föreningarna. Det är alltid intressant att låta ungdomar uttrycka sina tankar om fackområdet. Perspektivet kan vara begränsat, men det kan också finnas andra vinklingar som vi som har varit med längre inte tänker på.

Klas Ernald Borges, programledare för civilingenjörsutbildningen i lantmäteri, LTH

Erik Kasselstrand: **Framtiden inom lantmäteriområdet**

Lantmäteri, vad är det? Rent logiskt borde det handla om att mäta, vilket också är gemene mans ständigt ursäktande fråga om vad lantmäteri väl innebär. Det är kanske inte fel att säga att denna fråga är obefogad, men den är onyanserad. Framtiden inom lantmäteri innefattar så många olika arbetsplatser och kompetenser att en fråga aldrig ger ett tillräckligt svar.

I den här artikeln ges exempel på, och analyseras olika framtidsmöjligheter inom lantmäteriområdet.

I Sverige, präglat genom århundraden av lantmäteri och samhällsbyggnad, är lantmäteri ett yrke vi tar för givet. Svenskar, och för den delen övriga invånare i västvärlden, vet åtminstone nästan vad en fastighet är, att man kan belåna den och att fastigheter binder upp stora mängder kapital.

Det faktum att begreppet fastighet eller motsvarande inte existerar i stora delar av världen gör lantmäteriområdet än mer intressant. Större delen av marken i Afrika och Latinamerika brukas genom hävd. Det finns alltså ingen formell ägare till någon fast egendom, vilket gör att det enda värdet ett hus egentligen inbringar, är lika med värdet av att bo. Mark där produktion förekommer inbringar då ett värde motsvarande det av produktionen, men inte alls mer.

Just detta – beroendet av väldefinierade markrättigheter - är både ett tydligt framtidsområde och ett tydligt klassiskt område inom lantmäteri, av den anledningen att lantmäteri ännu inte nått de oexploaterade delarna av världen. Det är givet att u-länder inte lämnar fattigdomen med hjälp av bidrag, så varför inte med lantmäteri? En viktig, för att inte säga nödvändig del i kampen mot fattigdom världen över, är att länder har tydligt definierade rättigheter i land, vilka skapas av lantmätaren. En direkt följd av detta är att kapital kan placeras i fast egendom och att ägare av fastigheter då kan få möjlighet att låna med fastigheten som säkerhet, vilket i sin tur naturligtvis stimulerar ekonomin i dessa länder.

U-länder

Frågan om många u-länders framtid ter sig vara en av de mest intressanta ur en framtida lantmäterisynpunkt, inte minst för att lantmäteri är en obeprövad och okommersiell lösning på u-länders ekonomiska problem.

Mer nationellt sett tar sig framtiden inom lantmäteriområdet en tydligare gestalt i teknisk utveckling. De senaste åren har GPS fått ett stort genombrott på marknaden, samtidigt utvecklas ständigt de digitala kartorna och databaserna för att effektivisera både för konsument och för producent. Det ideliga behovet av att utveckla teknik genomsyrar varje teknisk lantmätares arbete i dag och i morgon.

Vidare bör, på det mer fastighetsrättsliga planet, nämnas att fr.o.m. den 1 maj 2009 införs ägarlägenheter i Sverige. Det innebär en ny upplåtelseform för boende i flerbostadshus, där möjlighet alltså ges att äga sin egen lägenhet, som då utgör en egen fastighet, tredimensionellt avgränsad. Ägarlägenheter ökar friheten och tryggheten i att vara oberoende i sitt ägande då man rent juridiskt inte kan äga en bostadsrättlägenhet, utan endast en andel i bostadsrättsföreningen. Den som utfärdar dessa ägarlägenhetsfastigheter är samma juridiska person som utfärdar konventionell fastighetsbildning, d.v.s. statliga lantmäteriet.

För den som vill verka på fastighetsmarknaden kunde ingen fördel vara större än den att ha en god kännedom om fastigheter i allmänhet. De stora upp- och nedgångarna fordrar gediga

kunskaper i riskanalys, matematik, hela fastighetsbildningsprocessen och marknaden i stort – kunskaper en lantmätare förväntas besitta. Detta rör självfallet både värdering och investeringsbedömning av olika typer av fastigheter och projekt.

Ytterligare typiska framtidsområden är de problem som uppkommer med en ökad befolkning på jorden. Utformningen av staden omfattar helt andra dimensioner i dag än för femtio år sedan. Fler människor använder mindre ytor.

Stadsplanering är en förutsättning i konsten att kunna få en stad att fungera ordentligt. De ekonomiska och de humanitära konsekvenserna av att ha en stad undermåligt utformad, är nästintill omöjliga att skapa sig en uppfattning om. Lantmätarens roll är här ovärderlig oavsett vilket land och vilken stad det handlar om.

Miljötänkande i stadsplaneringen

En annan hörnsten i stadsplanering är miljön. De senaste åren har miljötänkandet eskalerat kraftigt och för lantmätaren gäller det bland annat att minimera transportsträckor vilket har fördelar både ekonomiskt och miljömässigt, i form av färre arbetstimmar och minskade utsläpp. Det gäller även att bidra till ett hållbart byggande genom att applicera miljötänkande genom hela byggprocessen, från idé till färdig produkt.

Behovet av lägesbunden information är en given framtidsdel inom lantmäteri. I takt med att tekniken går framåt, blir det enklare för gemene man att använda sig av lägesbunden information, oavsett bransch. Ett beroende utvecklas snabbt då lägesbunden information gör det möjligt att effektivisera varje liten beståndsdel, oberoende användare.

Möjligheterna här är stora, för att inte säga närmast oändliga. Hur mycket pengar, energi och arbete sparas direkt när minsta del i produktionsprocessen digitaliseras och sköts via positionering? Hur mycket pengar och tid sparas om bilar, bussar och tåg kan köras automatiskt, reglerat via lägesbunden information? Nyttan av lägesbunden information berör alla människor på jorden. Effektivisering kan ske varsomhelst och inom vilket område som helst – tekniken utvecklas hela tiden och människors användning i samma takt.

Från u-landsbistånd till fastighetsbildning – morgondagens lantmäteri är ett komplext område.

Framtiden inom lantmäteri är, som synes, ett så pass vitt begrepp att svaret på frågan om vad det innebär, är upp till varje enskild lantmätare. Arbetsområdena hör i många fall samman, för att helt plötsligt brytas av av något nytt, revolutionerande med utrymme för pionjärer med färska idéer. Principen om att försvara äganderätten är för stora delar av världen helt ny, vilket innebär stora möjligheter för att lantmätare kan verka globalt. Detta är det fina i framtidens lantmäteri – det som är nytt i vissa delar av världen är av vedertagen art i andra delar. Kunskap finns, men inte sällan på fel ställe. Möjligheterna för individen är obegränsade, då många områden är oberoende varandra och synvinkeln på hur arbetet ska bedrivas varierar från område till område och person till person. Lantmätaren spelar i många fall en oerhört central roll i varje projekt och arbete, och framtidsmöjligheterna bara växer och växer.

Sammanfattningsvis; framtidsområdet inom lantmäteri berör många olika områden. Det handlar bland annat om att hjälpa u-länderna att definiera rättigheter i land, utveckla lägesbunden information, bedriva olika typer av fastighetsbildning, göra investeringsbedömningar på fastighetsmarknaden och ansvara för en lämplig stadsutveckling, inte minst på det miljömässiga planet.

Sammanfattningen är inte heltäckande - lantmäteri handlar om komplexa områden i en föränderlig tid, med en framtid full av möjligheter såväl nationellt som globalt sett.

Miljöprocessutredningen

”Bidrar inte till **förenkling**”

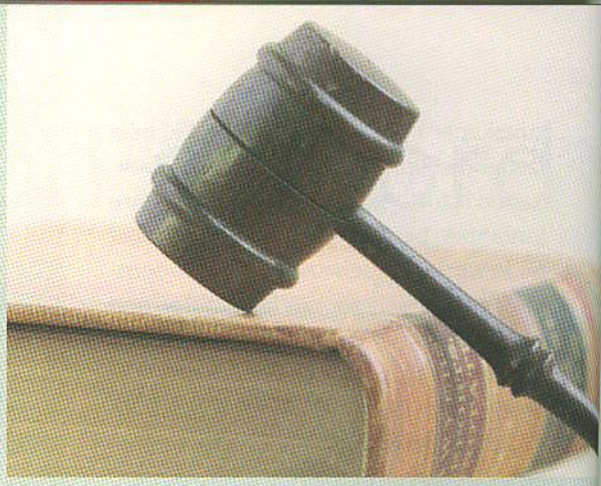

Remissrundan om Miljöprocessutredningen är nu avklarad och Aspect har fått tillfälle att yttra sig. I sitt remissvar förordar Aspect en principiellt annan lösning av miljöprocessen än den utredningen föreslår. Den ordning Aspect förordar ger förutsättningar för ett fortsatt reformarbete, där prövningen av ärenden enligt i första hand Miljöbalken och PBL kan vävas samman nedifrån och upp, och där frågor som behandlas i andra speciallagar kan tillfogas ärendena i den nya, bredare miljödomstolen. Det blir samtidigt möjligt att tillmötesgå önskemålet att för större ärenden på miljöområdet behålla Högsta domstolen som sista instans.

Sammanfattning av betänkandet:

Miljöprocessutredningen (SOU 200910) behandlar i sitt huvudbetänkande organisatoriska och processuella frågor.

Om utredningens förslag genomförs, förändras miljödomstolarnas arbetsuppgifter radikalt. För närvarande är an-sökningsmålen, som domstolarna prövar i första instans, den tyngsta uppgiften. Det gäller tillståndsfrågor som rör större miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter.

I framtidens miljödomstolar kommer i stället prövningen av överklaganden att vara den dominerande uppgiften. Miljödomstolarna ska även i fortsättningen vara inordnade i tingsrättsorganisationen. Inom denna organisation kommer dock miljödomstolarna att inta en särställning genom att i huvudsak vara inriktade på överprövning av beslut som har fattats av förvaltningsmyndigheter i första instans.

Förvaltningsmyndigheter som får till uppgift att pröva tillståndsfrågor måste motsvara högt ställda krav i fråga om organisation och kompetens. Grundläggande för den nya instansordningen bör vara att den kompetens som finns hos miljödomstolarna också ska finnas hos de förvaltningsmyndigheter som övertar vissa uppgifter från domstolarna. För detta krävs att myndigheterna liksom domstolarna har en hög grad av självständighet. De personer som är beslutsfattare bör vara sysselsatta på heltid med tillståndsärendena. Myndigheterna bör ha egen budget och bör, genom att förfoga över egna medel, kunna anställa personal i tillräcklig omfattning.

Aspects remissvar:

1) Styrande direktiv

Utredningsdirektiven har varit starkt styrande och givit litet utrymme för utredningen att välja lösningar. De frågor där man tagit ställning är väl redovisade och utredda, och givet förutsättningarna synes utredningens förslag vara väl avvägda.

2) Ej utredda konsekvenser

De särskilda yttranden som lämnats pekar på, att det finns flera principiella och praktiska frågor där utredningens förslag innebär ställningstaganden som kan få långtgående konsekvenser som inte fullt ut belyses av utredningen. I de frågor som tas upp i yttrandena har Aspect följande synpunkter:

a) I likhet med experterna Bengtsson, Bonde, Dahlsjö , Rågmark och Sandbjer anser Aspect att frågor om tillåtlighet och ersättning bör avgöras i ett sammanhang. Utredningen överdriver skillnaden mellan den offentligrättsliga prövningen av tillåtlighet och de dispositiva reglerna för ersättning, och fokuserar i sin redovisning helt och hållet på vattenmålen. I praktiken innefattar nästan alla miljö-, PBL- fastighetsärenden inslag av båda typerna av avgöranden. I ärenden om miljöfarlig verksamhet där någon ersättning för störningar till närboende enligt reglerna inte kan bestämmas, kan det för verksamhetsutövaren i praktiken bli ett val mellan att inskränka verksamheten eller att köpa in en närbelägen fastighet, för att erhålla ett tillstånd. I PBL-ärenden är de vanligt förekommande exploateringsavtalen, där en exploatör "frivilligt" åtar sig att bekosta offentliga anläggningar under villkoret att detaljplaner innehåller en viss byggrätt, exempel på samma sak. I ärenden som handläggs genom förrättning är detta förhållande det normala.

b) Vad gäller namnfrågan, som betonas av Kristensson, Bonde och Dahlsjö, anser Aspect att den är av klart underordnad betydelse.

c) Vad gäller valet av processregler som behandlas av Fitger, Viklund och Darpö är det svårt att överblicka vad en ny processordning kommer att innebära. Behovet verkar finnas, samtidigt som konsekvenserna av att ha fyra olika processordningar i landet kommer att bli fördröjningar av handläggning och rättsförluster för enskilda. I närtid bör förvalt-

ningsprocesslagen användas och en särskild utredning med ett annat mandat överväga hela frågan samlat.

d) Frågan om prejudikatbildning tas upp i många yttranden med olika utgångspunkter. Aspects uppfattning sammanfaller i huvudsak med Jan Darpös. Miljööverdomstolen bör vara sista instans och uttryckligen stå för prejudikatbildningen inom de områden man framöver kommer att behandla. Det bör möjligen finnas en möjlighet för Miljööverdomstolen att överlämna avgörandet i den typen av ärenden till Högsta domstolen.

3) Ingen förenkling

I avvaktan på utredningens slutbetänkande är det svårt att överblicka i vad mån utredningens samlade förslag bidrar till att "förenkla, samordna och på så sätt effektivisera handläggningen och domstolsprövningen av fastighetsmål och mål och ärenden enligt miljöbalken och PBL", vilket enligt direktiven är ett av utredningens två syften. De förändringar som framgår av detta betänkande kommer inte på något märkbart sätt att bidra till förenkling och effektivisering, åtminstone inte ur verksamhetsutövarnas synpunkt (se särskilt yttrande av experten Ulf Johansson). Förklaringen ligger säkert i hur utredningens uppdrag är formulerat, och det faktum att regeringen beställt delbetänkande som i praktiken omöjliggör för utredningen att samlat överblicka konsekvenserna av olika delförslag.

Aspect föreslår annan lösning

För Aspect som remissinstans finns inga begränsningar i form av direktiv. Vi kan därför utnyttja utredningens gedigna arbete och med detta som grund lämna ett förslag till en annan principiell lösning som bättre motsvarar regeringens syfte med uppdraget.

Som utredningen redovisar, och som framförts i flera andra utredningar, finns det starka argument för att koncentrera hanteringen av kvalificerade avgöranden på i stort sett alla områden till färre platser, för att därigenom säkerställa tillgången till kompetens, och förebygga att samma regler tolkas olika beroende på vem som fattar beslutet, snarare än på saklig grund. Med det argumentet föreslår utredningen att 21 miljöprövningsdelegationer blir fem koncessionsnämnder, med regionala ansvarsområden. Koncessionsnämndernas "domstolskaraktär", liksom deras självständighet betonas av utredningen och än mer i vissa av de yttranden som lämnas i anslutning till denna. Samtidigt förordar utredningen att det ska finnas miljödomstolar för hantering av miljö-, PBL- och fastighetsärenden med samma regionala indelning.

Utredningen skapar genom sitt förslag en ordning där fem regionala domstolar prövar miljömål i andra instans, som tidigare prövats på samma geografiska nivå. Samma domstol prövar också i andra instans beslut fattade vid förrättning och i tredje instans plan- och byggfrågor, som tidigare prövats av kommun och länsstyrelse.

Om syftet är att förenkla ärendehanteringen ur ett verksamhetsutövarperspektiv synes det vara naturligt att föra samman de resurser som läggs på koncessionsnämnder och miljödomstolar till utökade miljödomstolar med en tydlig självständig ställning och betydande beredningskompetens inom hela sitt rättsområde. Med detta som utgångspunkt går det sedan att föra en diskussion om vilka typer av miljöärenden som går att föra nedåt i beslutskedjan, antingen till kommunen, eller till fastighetbildningsmyndigheten. Man kan även tänka sig att vissa frågor kan beslutas av den av dessa två myndigheter där den sökande väljer att ta upp den. På samma sätt kan man tänka sig att vissa planärenden eller fasighetsärenden är så komplicerade att de inte prövas av kommunen eller fastighetsbildningsmyndigheten utan direkt överlämnas för prövning av miljödomstolen.

Tanken i föregående stycke kan uppfattas som revolutionerande, men kommer för de flesta verksamhetsutövare att innebära en stor förenkling. Att få en villkorsändring för produktion i en fabrik godkänd i samma beslut som innebär att bygglov beviljas är ingen orimlig tanke. Att fastighetsbildningsbeslut och planärenden samordnas är redan idag en fullt naturlig sak, och att ett förrättningsbeslut skulle kunna innebära att en överenskommelse om ersättning enligt vattenlagen fastställs borde också vara möjligt. Allt sköts på lokal nivå, och innehåller ett mått av förhandlande inom de ramar som lagstiftningen medger. Ett beslut om tillåtlighet för en nyetablering av en industri i miljödomstolen borde omvänt innebära att även planfrågan och fastighetsbildningsfrågan är avgjord, eventuellt med utrymme för någon jämkning.

Förutsättningarna har förändrats

Det som gör att inte utredningen (eller dess uppdragsgivare) kommer fram till en lösning som liknar den ovan skisserade är förmodligen att tiden hunnit rinna iväg. När de frågor som utredningen hanterar först formulerade fanns inte miljöbalken, miljödomstolarna eller miljööverdomstolen. Det fanns med andra ord en osäkerhet om vad som skulle anses vara en lämplig avvägning i enskilda ärenden gentemot miljöbalkens mål och allmänna hänsynsregler. Efter tio år med miljöbalken har praxis hunnit växa fram på en mängd områden och standardvillkor för olika typer av verksamheter är nu etablerade, och kan tillämpas direkt i okomplicerade fall.

Ett annat skäl är den starka strävan som funnits att renodla domstolarnas roll, delvis influerad av EG-rätten. Det går dock att konstatera att kravet på rättssäker hantering inte på något sätt kräver att en domstol enbart hanterar överklaganden, och ett inomfackligt juristönskemål om "rena domstolar" måste få vilka för verklighetens krav på förenkling. Flera hundra års erfarenhet av förrättningsverksamhet visar hur effektiv en myndighet som både utreder och fattar beslut kan vara, både för enskilda och för samhället som helhet. Dagens miljödomstolar har heller inte utsatts för någon allvarligare kritik med sin nuvarande, blandade uppgift.

Den ordning vi förordar gör det också möjligt att tillmötesgå önskemålet att för större ärenden på miljöområdet behålla Högsta domstolen som sista instans. Framför allt ger det utmärkta förutsättningar för ett fortsatt reformarbete där prövningen av ärenden enligt i första hand miljöbalken och PBL kan vävas samman nedifrån och upp, och där frågor som behandlas i andra speciallagar kan tillfogas ärendena i den nya, bredare miljödomstolen.

Peter Wågström, ordförande

ningsprocesslagen användas och en särskild utredning med ett annat mandat överväga hela frågan samlat.

d) Frågan om prejudikatbildning tas upp i många yttranden med olika utgångspunkter. Aspects uppfattning sammanfaller i huvudsak med Jan Darpös. Miljööverdomstolen bör vara sista instans och uttryckligen stå för prejudikatbildningen inom de områden man framöver kommer att behandla. Det bör möjligen finnas en möjlighet för Miljööverdomstolen att överlämna avgörandet i den typen av ärenden till Högsta domstolen.

3) Ingen förenkling

I avvaktan på utredningens slutbetänkande är det svårt att överblicka i vad mån utredningens samlade förslag bidrar till att "förenkla, samordna och på så sätt effektivisera handläggningen och domstolsprövningen av fastighetsmål och mål och ärenden enligt miljöbalken och PBL", vilket enligt direktiven är ett av utredningens två syften. De förändringar som framgår av detta betänkande kommer inte på något märkbart sätt att bidra till förenkling och effektivisering, åtminstone inte ur verksamhetsutövarnas synpunkt (se särskilt yttrande av experten Ulf Johansson). Förklaringen ligger säkert i hur utredningens uppdrag är formulerat, och det faktum att regeringen beställt delbetänkande som i praktiken omöjliggör för utredningen att samlat överblicka konsekvenserna av olika delförslag.

Aspect föreslår annan lösning

För Aspect som remissinstans finns inga begränsningar i form av direktiv. Vi kan därför utnyttja utredningens gedigna arbete och med detta som grund lämna ett förslag till en annan principiell lösning som bättre motsvarar regeringens syfte med uppdraget.

Som utredningen redovisar, och som framförts i flera andra utredningar, finns det starka argument för att koncentrera hanteringen av kvalificerade avgöranden på i stort sett alla områden till färre platser, för att därigenom säkerställa tillgången till kompetens, och förebygga att samma regler tolkas olika beroende på vem som fattar beslutet, snarare än på saklig grund. Med det argumentet föreslår utredningen att 21 miljöprövningsdelegationer blir fem koncessionsnämnder, med regionala ansvarsområden. Koncessionsnämndernas "domstolskaraktär", liksom deras självständighet betonas av utredningen och än mer i vissa av de yttranden som lämnas i anslutning till denna. Samtidigt förordar utredningen att det ska finnas miljödomstolar för hantering av miljö-, PBL- och fastighetsärenden med samma regionala indelning.

Utredningen skapar genom sitt förslag en ordning där fem regionala domstolar prövar miljömål i andra instans, som tidigare prövats på samma geografiska nivå. Samma domstol prövar också i andra instans beslut fattade vid förrättning och i tredje instans plan- och byggfrågor, som tidigare prövats av kommun och länsstyrelse.

Om syftet är att förenkla ärendehanteringen ur ett verksamhetsutövarperspektiv synes det vara naturligt att föra samman de resurser som läggs på koncessionsnämnder och miljödomstolar till utökade miljödomstolar med en tydlig självständig ställning och betydande beredningskompetens inom hela sitt rättsområde. Med detta som utgångspunkt går det sedan att föra en diskussion om vilka typer av miljöärenden som går att föra nedåt i beslutskedjan, antingen till kommunen, eller till fastighetbildningsmyndigheten. Man kan även tänka sig att vissa frågor kan beslutas av den av dessa två myndigheter där den sökande väljer att ta upp den. På samma sätt kan man tänka sig att vissa planärenden eller fasighetsärenden är så komplicerade att de inte prövas av kommunen eller fastighetsbildningsmyndigheten utan direkt överlämnas för prövning av miljödomstolen.

Tanken i föregående stycke kan uppfattas som revolutionerande, men kommer för de flesta verksamhetsutövare att innebära en stor förenkling. Att få en villkorsändring för produktion i en fabrik godkänd i samma beslut som innebär att bygglov beviljas är ingen orimlig tanke. Att fastighetsbildningsbeslut och planärenden samordnas är redan idag en fullt naturlig sak, och att ett förrättningsbeslut skulle kunna innebära att en överenskommelse om ersättning enligt vattenlagen fastställs borde också vara möjligt. Allt sköts på lokal nivå, och innehåller ett mått av förhandlande inom de ramar som lagstiftningen medger. Ett beslut om tillåtlighet för en nyetablering av en industri i miljödomstolen borde omvänt innebära att även planfrågan och fastighetsbildningsfrågan är avgjord, eventuellt med utrymme för någon jämkning.

Förutsättningarna har förändrats

Det som gör att inte utredningen (eller dess uppdragsgivare) kommer fram till en lösning som liknar den ovan skisserade är förmodligen att tiden hunnit rinna iväg. När de frågor som utredningen hanterar först formulerade fanns inte miljöbalken, miljödomstolarna eller miljööverdomstolen. Det fanns med andra ord en osäkerhet om vad som skulle anses vara en lämplig avvägning i enskilda ärenden gentemot miljöbalkens mål och allmänna hänsynsregler. Efter tio år med miljöbalken har praxis hunnit växa fram på en mängd områden och standardvillkor för olika typer av verksamheter är nu etablerade, och kan tillämpas direkt i okomplicerade fall.

Ett annat skäl är den starka strävan som funnits att renodla domstolarnas roll, delvis influerad av EG-rätten. Det går dock att konstatera att kravet på rättssäker hantering inte på något sätt kräver att en domstol enbart hanterar överklaganden, och ett inomfackligt juristönskemål om "rena domstolar" måste få vilka för verklighetens krav på förenkling. Flera hundra års erfarenhet av förrättningsverksamhet visar hur effektiv en myndighet som både utreder och fattar beslut kan vara, både för enskilda och för samhället som helhet. Dagens miljödomstolar har heller inte utsatts för någon allvarligare kritik med sin nuvarande, blandade uppgift.

Den ordning vi förordar gör det också möjligt att tillmötesgå önskemålet att för större ärenden på miljöområdet behålla Högsta domstolen som sista instans. Framför allt ger det utmärkta förutsättningar för ett fortsatt reformarbete där prövningen av ärenden enligt i första hand miljöbalken och PBL kan vävas samman nedifrån och upp, och där frågor som behandlas i andra speciallagar kan tillfogas ärendena i den nya, bredare miljödomstolen.

Peter Wågström, ordförande

Succé för **Saccess**

Efter bara ett år med den nationella satellitdatabasen Saccess med kostnadsfria satellitbilder kan man tala om succé. Antalet som använder satellitdata för att följa förändringar i miljön eller för att planera sin verksamhet har mångdubblats sedan Saccess öppnade.

AV HELEN ROST

Sedan mitten av 1980-talet har bara en tämligen liten krets aktörer till fullo utnyttjat den information som finns i bilderna. Bilderna har varit dyra och likaså de programvaror och system som krävs för att extrahera informationen. Nu när bilderna i Saccess kan erbjudas kostnadsfritt och när programvaror för att titta på bilderna finns att ladda ner gratis på nätet öppnas helt nya möjligheter för användare som annars inte nyttjar satellitbilder i sitt dagliga arbete. Ett år efter starten har 1400 användare registrerat sig.

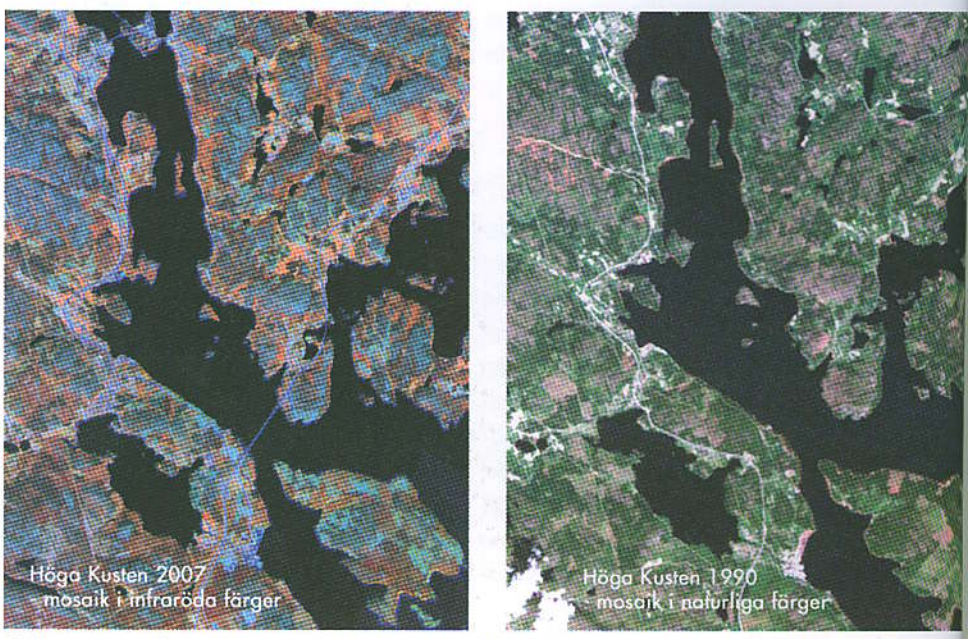

Bilden visar två kartriktiga bilder över samma område, en med infraröda färger som är lämplig för vegetationsstudier och en i naturliga färger. Databasen innehåller denna typ av förädlade produkter men också obearbetade data för avancerade användare.

Nya användare

Bland dem som drar nytta av gratistjänsten finns aktörer som kan analysera satellitbilder, men som tidigare inte alltid haft råd att köpa sådana - exempelvis mindre kommuner och små skogsföretag. Skogliga användare har nytta av satellitbilderna när de ska avverka, anlägga vägar eller inventera sina skogsbestånd. Kommunala förvaltningar använder bilderna i samhällsplanering.

Bland kunderna återfinns även de som tidigare betalat för bilder, men också nya användare inom exempelvis universitetsvärlden som nu använder dem för undervisning och forskning. Många har upptäckt möjligheten att ta hem data och sedan pröva sig fram, experimentera lite för att se vad som går att göra med bilderna.

Tack vare att bilder finns från 1970-talet och framåt kan man väldigt effektivt följa eventuella förändringar i landskapet. Årliga uppdateringar av Saccess ger chans till täta uppföljningar.

Den färginformation som finns i bilderna gör det också möjligt att på en ganska avancerad nivå studera vegetation. Förutom att kunna avgöra exakt vilken gröda eller vegetationstyp som är dominerande inom ett visst område, är det även möjligt att skilja exempelvis ung från gammal skog eller frisk skog från skog som angripits av någon sjukdom.

Eftersom bilderna är uppbyggda av små fyrkanter, pixlar, där varje pixel motsvarar en yta på tio gånger tio meter innebär det att man inte kan se detaljer på samma sätt som i mer högupplösta flygbilder. De som vill ha visuellt attraktiva bilder där de kan urskilja detaljer som bryggan vid det egna sommarstället kan antingen vända sig till Metria för att köpa flygbilder eller se detaljer från Googles, Eniros och Hittas gratismaterial.

Registrering krävs

Satellitdatabasen är öppen för privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer i Norden. Den skapades efter ett riktat anslag från regeringen och driften som sköts av Lantmäteriet finansieras genom ett samarbete mellan Naturvårdsverket, Rymdstyrelsen, Skogsstyrelsen, SLU, Holmen Skog, Vattenfall och Svea Skog. Denna samverkan gör tjänsten gratis.

För att få ladda ner bilder krävs registrering. På grund av avtalsmässiga skäl är kravet att användaren är bosatt eller verksam i någon av de nordiska länderna.

Dessutom ska användarna ange någon av Lantmäteriets återförsäljare som de i sin tur kan knytas till. För att kunna genomföra de mest avancerade analyserna av satellitbilderna krävs förkunskap och speciella programvaror. För återförsäljarna Metria, Cartesia, Esri S-Group, Logica, MapFactory och SpaceMetric kan satellitdatabasens kostnadsfria bilder med andra ord generera intäkter då de erbjuder denna typ av tjänster.

Länk till Saccess:
http://saccess.lantmateriet.se